

Politiets forebyggende arbeid mot menneskehandel

en teoretisk oppgave

BACHELOROPPGAVE (OPPG300)

Politihøgskolen

2014

Kandidat nr.:139

Antall ord: 6132

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	2
1.1 Bakgrunn for valg av tema	2
1.2 Problemstilling	3
1.3 Oppgavens oppbygging.....	3
1.4 Avgrensning	4
2. Metode.....	4
2.1 Valg av metode.....	4
2.2 Valg av litteratur.....	5
3. Teori	6
3.1 Definisjoner	6
3.1.1 Menneskehandel – trafficking	6
3.1.2 Sex-markedet.....	6
3.1.3 Prostitusjon.....	6
3.1.4 Menneskesmugling.....	7
3.2 Internasjonalt samarbeid.....	7
3.3 Det Nigerianske kriminelle nettverket	7
4. Drøfting	9
4.1 Politiets Forebyggende arbeid mot menneskehandel	9
4.2 Straffeloven § 224 og § 202 i et forebyggende perspektiv.....	9
4.3 Kunnskapsbasert politiarbeid	11
4.4. 1 Kulturell kunnskap	11
4.4.2 Kunnskap om identifisering av mulige ofre for menneskehandel.....	12
4.4.3 Kunnskap om hvorfor ofre sier nei til hjelp	13
4.5 Lokalorientert politiarbeid.....	14
4.5.1 Oppsøkende politiarbeid	15
4.5.2 Informasjonskampanjer for publikum.....	16
4.6 Lokalorientert samarbeid.....	17
4.6.1 Samarbeid mellom flere etater	17
5. Avslutning	19
6.1 Litteraturliste	20
6.1 Bøker	20
6.2 Internett kilder	21
6.3 Lover	24
6.4 Selvvalgt pensum	24

1. Innledning

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Menneskehandel er et stort tema som jeg har funnet interessant i lang tid. Det at mennesker kan bli behandlet som en «vare» og utnyttet av andre mennesker for å oppnå profitt er urettferdig og uetisk. Da jeg skulle velge tema for denne oppgaven var det ikke tvil om at jeg ville skrive om politiets forebyggende arbeid mot menneskehandel. Dette anser dette som et svært viktig tema for det norske politiet.

Det fremkommer av regjeringens handlingsplan for 2005-2008 (Justis og politidepartementet, 2005) at menneskehandel skal innarbeides som et tema på politihøgskolen. Det har vært begrenset fokus på temaet i bachelorstudiet på politihøgskolen, og derfor er bacheloroppgaven en glimrende mulighet å utvikle min egenkompetanse på temaet.

Det antas at menneskehandel er en av de største ulovlige industriene i verden (Cwikel & Hoban, 2013, s.443). Det som skiller menneskehandel fra andre kriminelle industrier er at et offer kan benyttes gjentatte ganger, og dermed gir høyere profitt for bakmenn¹. FN anslår at menneskehandel omfatter mellom 5 og 7 milliarder US Dollar i året, hvor ca. 4 millioner mennesker blir flyttet til forskjellige land hvert år (Raymond, U.Å. s.11). Dette innebærer at menneskehandel er et stort problem i samfunnet, og derfor er politiets forebyggende arbeid mot menneskehandel viktig.

Et av hovedproblemene med politiets forebyggende arbeid ovenfor menneskehandel kan fremstå som at politiet ikke har den generelle kunnskapen som er nødvendig for å kunne forebygge og identifisere ofrene for menneskehandel. Statsadvokaten i Hordaland, Rudolf Christoffersen har uttalt at noe av grunnen til at disse sakene ikke blir prioritert og etterforsket er fordi politidistriktene mangler kunnskap om hvordan politiet skal håndtere problemet (Hattrem, E. & Thorenfeldt, G. 2014). Derfor er hovedfokuset i denne bacheloroppgaven på politiets muligheter til å forebygge lokalorientert ved å arbeide kunnskapsbasert for å forebygge menneskehandel. Dette innebærer å benytte seg av to forskjellige

¹ Filmen «Human trafficking» (2005, <http://www.imdb.com/title/tt0461872/>), har vært inspirasjon til å innhente informasjon og drøfte problematikken med menneskehandel i Norge.

forebyggingsmodeller, for å skape en forebyggingsstrategi som kan rette seg mot politiets forebyggende arbeid mot menneskehandel.

1.2 Problemstilling

Når man skal skrive en oppgave er det viktig å lage en problemstilling hvor man fokuserer på hva man ønsker å belyse i oppgaven. Dette gjøres ved å velge en konkret problemstilling, da en tydelig problemstilling gjør det lettere å finne stoff som man vil bruke til å belyse temaet (Olsvik, 2013, s.142). Derfor er problemstilling rettet mot kunnskapsbasert politiarbeid, for å belyse hvordan kunnskapsbasert politiarbeid påvirker politiets muligheter til å forebygge menneskehandel ved lokalorienterte tiltak og samarbeid. I problemstillingen har jeg satt hovedfokuset på hvordan politiet arbeider kunnskapsbasert i en lokalorientert forebyggende modell for å drøfte ulike tiltak politiet kan sette i verk for et område.

Med problemstillingen ønsker jeg å belyse hvordan kunnskapsbasert politiarbeid kan brukes for å forebygge menneskehandel og samtidig hvilken kunnskap som er nødvendig for å gjøre dette. Videre i oppgaven skal jeg drøfte konkrete tiltak ved lokalorientert politiarbeid og samarbeid, som politiet kan sette i verk for å forebygge menneskehandel. Disse tiltakene er sterkt knyttet til politiets kunnskap, og derfor er det kunnskapsbaserte i fokus ved drøftingen av de lokalorienterte tiltakene.

Problemstilling for denne oppgaven lyder derfor:

«Hvordan kan et lokalorientert politi arbeide kunnskapsbasert, for å forebygge menneskehandel til prostitusjonsformål i Norge?»

1.3 Oppgavens oppbygging

I oppgaven belyser jeg fordeler og ulemper med de forebyggende tiltakene. Oppgaven starter med en teoridel før drøftelsen. Drøftelsen er delt opp i hovedtemaene; kunnskapsbasert og lokalorientert politiarbeid og lokalorientert samarbeid. Under drøftelsen av kunnskapsbasert forebyggingsmetode vil jeg fokusere på politiets generelle kunnskap omkring ulike kunnskapsområder politiet kan tilegne seg for å kunne forebygge menneskehandel. Innenfor den lokalorientert politiarbeid og samarbeidsmodellen vil jeg drøfte omkring oppsøkende politiarbeid, holdningskampanjer og samarbeid med andre etater.

Tematikken rundt forebygging av menneskehandel er svært omfattende og komplisert. Denne bacheloroppgaven skal gi muligheter til å videreutvikle forebyggende strategier mot menneskehandel.

1.4 Avgrensning

For å skrive denne oppgaven har jeg samlet data som kan gi informasjon og belyse temaet fra ulike ståsteder. Det er nødvendig å begrense oppgaven fordi tematikken er såpass kompleks og innebefatter flere arenaer og etater.

I oppgaven har jeg valgt å sette søkelyset på Nigerianske kvinner i Norge. Oppgaven har ikke noen stedsspesifisert begrensning, samtidig vil det være forskjeller på de forebyggende tiltakene som settes i verk i storbyer, fremfor småbyer. Dette innebærer blant annet ressurser, etterspørselen og salgsarenaer.

Det er menneskehandel som vil være hovedfokuset i denne oppgaven, samtidig som menneskesmugling og organisert kriminalitet som oftest inngår i kriminalitetsbildet. Det er likevel nødvendig at politiet innehar kompetansen om disse kriminalitetstypene og klarer å se sammenhengen mellom dem for å forebygge menneskehandel.

Oppgaven har jeg valgt å begrense til å gjelde kunnskapsbasert og lokalorientert forebygging. Den lokalorienterte forebyggingsmodellen er valgt fordi jeg ønsker å drøfte hvordan politiet kan utnytte kunnskap til å skape trygghet i prostitusjonsmiljøene og hvordan politiets fremtoning i disse miljøene kan påvirke det forebyggende arbeidet. Den lokalorienterte modellen for politiets forebygging og samarbeidet med andre etater, har jeg også valgt fordi denne oppgaven skal gi muligheter til at operativt politi skal kunne oppdage menneskehandel i prostitusjonsmiljøer. Lie (2011) har fremlagt andre forebyggende modeller som kan være relevante for å forebygge menneskehandel. Dette innebærer blant annet personorientert forebygging og et problemorientert politiarbeid (POP-Prosjekt), men jeg skal ikke drøfte disse i oppgaven ettersom oppgaven har en ordbegrensning.

2. Metode

2.1 Valg av metode

Dalland (2007, s.83) har forklart at metode er et redskap for å skaffe den dataen som er nødvendig for å belyse et bestemt tema. Olsvik (2013, s.143) mener at ved å bruke vitenskapelige metoder til å belyse temaer, er dette et forsøk på å være objektiv ved drøftingen av en problemstilling.

Denne bacheloroppgaven er en teoretisk oppgave. Dette innebærer å benytte den innsamlede dataen til å drøfte omkring tiltak politiet kan sette i verk for å forebygge menneskehandel

(Dalland, 2007). Teorien er brukt for å videreformidle og drøfte kunnskap som er viktig for å kunne forebygge menneskehandel, og samtidig bruke kunnskapen til å utvikle konkrete tiltak som kan settes i verk lokalt for å forebygge menneskehandel.

2.2 Valg av litteratur

Olsvik (2013, s.144) har forklart at en teoretisk oppgave er å bruke ulike argumenter, teorier og informasjon til å se på en problemstilling fra forskjellige utgangspunkt. I søken etter teori som kan belyse en problemstilling har jeg forsøkt å finne frem mest mulig relevant teori omkring menneskehandel i Norge.

Siden menneskehandel er blitt mer fokusert på i nyere tid, har det vært vanskelig å finne mye vitenskapelig data. Derfor har jeg brukt mange offentlige dokumenter for å finne relevant kunnskap. Dokumentene som er brukt i oppgaven er blant annet regjeringens handlingsplaner mot menneskehandel, koordineringsenheten for ofre for menneskehandel sine veiledere og diverse artikler som er fremstilt i media. Det er viktig at slike artikler er objektive. Dette har jeg forsøkt å finne ut ved å sjekke bakgrunnsinformasjonen i artiklene jeg har brukt i oppgaven.

For å drøfte har jeg også samlet inn data som er fremlagt i bokform. Disse er skrevet av forskjellige forfattere, med ulike bakgrunner, noe som igjen gir oppgaven varierte synspunkter som bidrar til å holde oppgaven objektiv. Boken til Liv Jessens (2007), som inneholder tekster fra forskjellige forfattere om prostitusjon, har jeg brukt til drøftelser i denne oppgaven. I tillegg har jeg brukt boken *Krimigasjon – Den nye kontrollen av de fremmede* (Johansen, Ugelvik & Aas, (Red), 2013), hvor det er søkelys på offentlig kontroll av det globaliserte samfunnet. Denne boken inneholder også tekster skrevet av forskjellige forfattere og jeg har i oppgave referert til teksten til Skilbrei (2013, s.86-99) for blant annet å drøfte kontrollen av immigranter og hvordan politiet utfører den. Rapporter fremlagt av Jørgen Carling (2005) og Marianne Sætre (2000) er også brukt for å belyse menneskehandel og omfanget av Nigerianske kvinner i Norge. Det kriminelle nigerianske miljøet er forsøkt belyst med Stein Morten Liers bok *Mafia i Norge – Det nye kriminelle landskapet* (2013). Boken til Elisabeth Myhre Lie (2011) er brukt til å fremlegge ulike forebyggende metoder for politiets arbeid.

3. Teori

3.1 Definisjoner

3.1.1 Menneskehandel – trafficking

Carling (2005) har definert menneskehandel ved at mennesker tvinges, lures eller trues inn i situasjoner der de utnyttes seksuelt, økonomisk eller på andre måter. Sætre (2010, s.3) definerer grenseoverskridende kjønnshandel som transport og salg av kvinner i den hensikt å utnytte dem.

Ofrene for menneskehandel blir ofte tilbudt en reise til Europa, med løfte om å få arbeide innenfor diverse yrker. Dette innebærer at de inngår en kontrakt med menneskehandleren. Når de reiser pådrar de seg en gjeld som må tilbakebetales til dem de inngikk kontrakten med. Pakten er tilknyttet religionen deres og vil være vanskelig for kvinnene å bryte. Når kvinnene har betalt tilbake gjelden blir de ofte menneskehandlere selv (Carling, 2005).

I straffeloven (1902) § 224 fremkommer det at den som utøver vold, truer eller utnytter noen i en sårbar situasjon til prostitusjon, straffes for menneskehandel. I 2.ledd rettes straffebestemmelsen seg mot de som medvirker til menneskehandel, blant annet ved å transportere eller legge forholdene til rette for en slik utnyttelse.

I straffeloven (1902) § 60a fremkommer det at organisert kriminalitet er et samarbeid mellom to eller flere personer som har som formål å begå en kriminell handling med straff over 3 år. Menneskehandel inngår som oftest som en del av organisert kriminalitet og politiets forebyggende arbeid mot menneskehandel vil naturlig rette seg mot organisert kriminalitet.

3.1.2 Sex-markedet

Sætre (2010) fremlegger fem elementer for at salg av seksuelle tjenester skal bestå av. Det første er at det er konkrete handlinger som utøves, bestemte aktører, arenaer for annonsering, arenaer for inngåelse av kontrakt mellom kjøper og selger, og at det er arenaer for utøvelse av tjenesten. Disse elementene går ofte inn i hverandre. Det går et skille mellom gateprostitusjon og innendørsprostitusjon.

3.1.3 Prostitusjon

Straffeloven (1902) § 202 definerer prostitusjon som at en person mottar belønning i bytte mot å foreta seksuell omgang eller handling.

3.1.4 Menneskesmugling

Menneskesmugling blir omtalt som å medvirkning til, eller tilrettelegging av, innvandring i strid med gjeldende lover og regler. Menneskesmugling er ofte oppstått ved en avtale mellom den kommende innvandrer, som ikke har noen annen mulighet til å innvandre til et land på lovlig vis, og menneskesmuglere som tilbyr tjenester som blant annet å gi falske dokumenter eller transport mot betaling (Carling, 2005).

I koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (2008, s.5) sin rapport fremkommer det at menneskesmugling og menneskehandel er forskjellige fordi menneskesmuglingen er en forbrytelse mot en stats suverenitet, mens menneskehandel går ut på å true, tvinge eller utnytte en annen person. Likevel kan menneskesmugling gå over til å bli menneskehandel, dersom offeret er blitt smuglet inn til et land mot betaling, og smugleren fortsetter å kreve penger eller tjenester av personen i etterkant av smuglingen.

3.2 Internasjonalt samarbeid

Ettersom menneskehandel er et internasjonalt problem (Justis og beredskapsdepartementet, 2010, s.3) er det nødvendig at politiet samarbeider med andre land for å forebygge menneskehandel. I 2000 undertegnet over 80 land på protokollen om å forebygge og bekjempe menneskehandel med mennesker. Protokollen har blitt beskrevet som Palermo protokollen (Doezma, 2007, s.209). Dette innebærer at politiet har forpliktet seg til å iverksette tiltak mot menneskehandel (Justis og politidepartementet, 2010).

3.3 Det Nigerianske kriminelle nettverket

Carling (2005) har fremlagt at både menneskesmugling og menneskehandel kan foregå som et ledd ved organisert kriminalitet innenfor det Nigerianske kriminelle nettverket. Det er tre kjennetegn som står sentralt: kontinuitet i virksomhet, systematisk korrupsjon og evnen til voldsutøvelse (Carling 2005, s.2). Det foreligger ofte en hierarkisk klar oppbygning og arbeidsdeling, i tillegg til at det foreligger visse retningslinjer for hva som anses som rett atferd.

Det Nigerianske kriminelle nettverket er ett av de forbrytermiljøene i verden som vokser raskest (Lier, 2013, s.127). Nigerianske mafiaorganisasjoner har menneskehandel som et av sine kjerneområder. I en rapport fra Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (2011) fremkommer det at av 274 identifiserte ofre for menneskehandel i 2011 var 108 fra Nigeria. Lier (2013, s.122) peker på at Nigerianere driver kriminalitet på sin måte. Dette kan

være med på å indikere at virksomheten i høy grad er organisert og med dette er med på å vanskeliggjøre politiets forebyggende arbeid.

4. Drøfting

4.1 Politiets Forebyggende arbeid mot menneskehandel

I Politiloven § 2, 1.ledd nr.2 (1995) fremkommer det at; «Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig».

I Norge er det ikke ulovlig å tjene penger på å selge seksuelle tjenester for utenlandske borgere som har ulike typer visum (Skilbrei, 2013, s.88). Dette innebærer at politiets oppgave ikke er å forebygge salg av seksuelle tjenester, men forsøke å kartlegge om de som selger er eller har vært ofre for menneskehandel. Christie (2007) påpeker at salg av seksuelle tjenester er et samfunnsproblem som det nesten er umulig å fjerne. Det er likevel politiets oppgave å forebygge kriminelle handlinger, noe som gjør at forebygging av menneskehandel faller innenfor politiets oppgave i samfunnet. Politiet er derfor en av hovedeierne av problemet.

Å forebygge innebærer å forhindre at noe negativt skjer (Lie, 2011, s.21). Menneskehandel er vanskelig å forebygge av det norske politiet, ettersom rekrutteringen ofte skjer i hjemlandet til ofrene (Justis og politidirektoratet, 2006). Dette kan innebære at politiets forebyggende arbeid blant annet er å etterforske og straffeforfølge bakmenn for å kunne forebygge at nye mennesker blir ofre for menneskehandel.

4.2 Straffeloven § 224 og § 202 i et forebyggende perspektiv

Det er to straffelover som retter seg mot menneskehandel, nemlig straffeloven § 224 og § 202. I nyere tid legger man mer vekt på at det er tredjeparten som skal straffes, selv om det ikke er forbudt å selge seksuelle tjenester (Jessen, 2007, s.169).

I straffeloven § 224, 1.ledd (straffeloven 1902) rammer den «*Den som ved vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd utnytter en person til prostitusjon eller andre seksuelle formål*».

Kippe og Seiertsen (2010, s.196-197) har pekt på at utnyttelsen innebærer at en person bruker en annen person til å oppnå en fordel. Utnyttelsen må ha skjedd ved å bruke vold eller trusler om vold, misbruk av mennesker i en sårbar situasjon eller ved annen utilbørlig atferd. Andre ledd omhandler i hovedsak bakmenn og er knyttet til handlinger som FN-protokollen har kriminalisert.

Ved å straffe i dagens samfunn vil man ha to hovedmål; allmennpreventivt og individualpreventivt. Det allmennpreventive skal virke forebyggende for andre enn gjerningspersonen, mens det individualpreventive skal virke forebyggende mot gjerningspersonen (Kippe og Seiersten, 2009, s.26). Ved at bakmenn blir straffeforfulgt kan dette ha en allmennpreventiv effekt, ved at gevinsten for menneskehandel ikke er stor i forhold til risikoen av å bli straffeforfulgt. Samtidig krever dette at politiet klarer å straffeforfølge bakmenn og gjør setter et eksempel ut av dette.

Straffeloven § 224, 1.ledd har ubetinget offentlig påtale jfr. § 77. 1.ledd. På denne måten kan det derfor være politiets egeninnsats og oppklarende politiarbeid som kan være med på å forebygge fremtidig menneskehandel ved å stanse bakmenn. Skilbrei (2013) har pekt på at politiets arbeid med å straffe bakmenn etter straffeloven § 224 medfører at ofrene ikke blir tatt hånd om på riktig måte. Det kan derfor være fremstå som at straffeloven § 224 ikke gir den beskyttende effekten til ofrene som den burde.

Likevel er straffeloven § 224 et redskap politiet kan benytte for å straffeforfølge og etterforske menneskehandel. Etterforskningen er viktig for å stanse pågående menneskehandel og samtidig forhindre at nye kvinner blir rekruttert til prostitusjonsformål. Samtidig er det ikke ulovlig for kvinner å reise til Norge for å selge seksuelle tjenester. På denne måten kan politiets fokusering på kvinnene fremstår som et kontrollerende og uforholdsmessig inngrep. Da kan politiets inngrep være med på å skape et «oss-dem» samfunn (Skilbrei, 2013, s.100).

I Oslo har det vært iverksatt en operasjon, kalt «Operasjon Husløs»². Formålet ved denne operasjonen var at politiet skulle forebygge salg av seksuelle tjenester i utleieleiligheter. Innehaveren etterforskes for overtredelse av straffeloven (1902) § 202, også kalt «hallikparagrafen» (Oslo politidistrikt, 2007). Skilbrei (2013) påpeker at selv om disse operasjonene har som hovedmål å forebygge menneskehandel, medfører de ofte til oppdagelse av andre straffbare forhold ofrene har begått, deriblant manglende dokumenter og gyldig oppholdstillatelse. På en slik måte er det viktig at politiet er varsomme med hvordan de velger å gjennomføre ulike tiltak og hva som er hovedgrunnen for å gjennomføre disse. Ved at politiet bruker slike operasjoner, kan dette medføre at politiet ikke er med på å forebygge menneskehandel, men i større grad gjør det vanskeligere for kvinnene å få den hjelpen de trenger.

² Formålet med "Operasjon Husløs" er at politiet skal forebygge menneskehandel ved å aksjonere mot utleierytter og hus hvor det er antatt at ofre holder til (Skilbrei, 2013, s.90)

Straffelovene (1902) § 224 og § 202 gir politiet muligheter til å etterforske og sette i verk tiltak som kan bidra til å forebygge menneskehandel. Likevel kan dette medføre at politiet foretar en større kontroll av prostituerte og som dermed er med på å skape et mistillitsforhold mellom partene.

4.3 Kunnskapsbasert politiarbeid

Lie (2011, s.324) har forklart at for å forebygge kriminalitet må politiet ha kunnskap om kriminaliteten og utsattheten for lovbrudd. Dette kan innebære blant annet at politiet må inneha kunnskap om menneskehandel og hvem som er utsatt for lovbruddet. Kunnskapen fremstår som svært omfattende, fordi for å kunne forebygge menneskehandel på best mulig måte kreves det kunnskap om ofrenes bakgrunn, situasjonen de er i og hvordan nettverket er organisert.

Et kunnskapsbasert politiarbeid innebærer at politiets forebyggende arbeid er basert på strategisk tenkning (Lie, 2011, s.326). Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel har skrevet en rapport fra 2009 hvor det vektlegges viktigheten av at politiet har gode kunnskaper om menneskehandel, som gir dem muligheter til å forebygge menneskehandel (2010, s.38).

4.4. 1 Kulturell kunnskap

I en artikkel fra Bergens Tidene fremkommer det at kunnskap om den nigerianske kulturen og hvorfor ofrene handler slik de gjør er svært viktig for å kunne forebygge og hjelpe ofrene (Lindberg, 2014). Dette kan innebære at det ikke bare er kunnskapen om ofrene og identifisering som er nødvendig, men også kunnskap om det kulturelle aspektet i den Nigerianske kulturen som er nødvendig.

Når politiet i Nederland begynte å etterforske prostitusjon på 1990-tallet oppdaget de at mange av kvinnene bar en sterk redsel og fortalte om det ritualet de hadde vært igjennom. Dette fikk navnet Voodoo og ble en forklaring på hvorfor kvinnene hadde stor frykt og ikke klarte å frigi seg fra prostitusjon (Carling, 2005, s.31). I en artikkel i dagbladet (Krokkfjord, 2014) fremkommer det hvordan politiet i Oslo har vært på besøk i Nigeria for å skaffe seg kulturkunnskap, og spesielt kunnskap om voodoo-prestene. Ved at politiet skaffer seg kulturell kunnskap fra ofrenes bakgrunn, kan dette være med å gi politiet bakgrunnsinformasjon som kan gjøre det lettere for dem å forstå hvorfor kvinnene er tilbakeholdne med å kontakte politiet.

Carling påpeker at voodooen fort kan blir overvurdert. Det kan dermed tenkes at politiets kunnskaper om voodooen ikke vil gi politiet bedre måter å forebygge menneskehandel (2005, s.32). På den andre siden kan politiet benytte kunnskapen om forestillingene om voodooen, ved å forsøke å få kvinnen i kontakt med en voodooprest. Det har vært brukt hjelp av voodooprester i Norge til å fjerne en slik forbannelse overfor en Nigeriansk kvinne (Krokfjord, 2014). Ved at politiet innehar kompetansen omkring forestillingen om voodooen som Nigerianske kvinner tror de har over seg, kan dette medføre at politiet får satt i gang hjelpetiltak som gir dem den oppfølgingen de trenger for å frigjøre seg fra tvangen de selv tror de er underlagt.

4.4.2 Kunnskap om identifisering av mulige ofre for menneskehandel

Det fremkommer av regjeringens handlingsplan mot menneskehandel (Justis og politidepartementet, 2011, s.19) at et forebyggende tiltak mot menneskehandel er at ofre for menneskehandel må identifiseres; «Identifisering av mulige ofre for menneskehandel er en forutsetning for å kunne yte bistand og beskyttelse av ofrene. Identifiseringen er videre en forutsetning for at politiet skal kunne etterforske og straffeforfølge menneskehandlerne». For å gjøre identifiseringen av mulige ofre, fremstår det derfor som viktig at politiet klarer å identifisere arenaer for kjøpt og salg av seksuelle handlinger, i tillegg til å identifisere bakmenn.

En av grunnene til å identifisere ofrene er for å forebygge grov utnyttelse. I Norge har alle etater, organisasjoner og personer som får mistanke til at noen er et offer for menneskehandel et ansvar for å identifisere personen som et offer og gi veiledning til videre hjelp (Koordineringsenheten for menneskehandel³, 2008). Dette innebærer at politiet har et ansvar for å bidra til at ofrene for menneskehandel blir verifisert og gitt den hjelpen de skal ha.

Når en person blir identifisert som et offer for menneskehandel får personen enkelte rettigheter. I regjeringens handlingsplan 2006-2009 (Justis og politidepartementet, 2006) er det beskrevet at mange som er ofre for menneskehandel ikke har lovlig i opphold i Norge. Dette er et element som kan gjøre at ofrene ikke vil ta kontakt med politiet. Det fremkommer av utlendingsdepartementets rundskriv (2013) at de som blir identifisert som ofre for menneskehandel har mulighet til å søke om en refleksjonsperiode. Perioden er ment til å gi ofrene en mulighet til å komme ut av det kriminelle nettverket. Refleksjonsperioden gir seks måneders oppholds eller arbeidstillatelse i Norge, for de som blir identifisert som ofre for

³ I koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (2008, s.10) fremkommer det utfyllende liste over enkelte indikatorer på at en person er et offer for menneskehandel.

menneskehandel. I denne refleksjonsperioden er kvinnene pliktige til å vurdere å anmelde forholdet til politiet. Selv om det er et krav om at ofrene må være villig til å motta hjelp og følge de tiltakene som de blir tilbudt (Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel, U.Å).

Politiets kjennskap til muligheten for ofre å søke om denne refleksjonsperiode fremstår derfor som viktig, for å videreformidle dette til ofrene. Dette innebærer at dersom politiet klarer å identifisere ofre, bør politiet informere om muligheten til å søke om en refleksjonsperiode. På en slik måte kan dette være med på at politiet får mer informasjon omkring kriminelle nettverk og organiseringen. Dette kan være med å bidra til at politiet klarer å sette i verk flere tiltak som retter seg mot bestemte personer og arenaer. På den andre siden er ikke offeret pliktig å anmelde forholdet selv om de får innvilget en refleksjonsperiode, noe som innebærer at det er ikke nødvendigvis slik at offeret velger å anmelde forholdet (Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel, U.Å). I tillegg er det nødvendigvis ikke slik at ofrene velger å ta imot tilbudet om en refleksjonsperiode.

I regjeringens handlingsplan (Justis og politidepartementet, 2011, s.19) fremkommer det at ofrene kan ha motvilje med å kontakte politiet ettersom de kan føle skam eller frykt for å bli hjemsendt, grunnet ulovlig opphold. I Koordineringsenhetens veileder fremkommer det at en mulighet til å identifisere ofre for menneskehandel er gjennom samtale med mulige ofre (Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel, 2008, s. 12). Dersom politiet tar kontakt med prostitusjonsmiljøene og forsøker å ha samtaler med dem, kan dette være med på at politiet klarer å identifisere ofre for menneskehandel. Det kan likevel tenkes at prostituerte ikke ønsker å ta kontakt med politiet, spesielt dersom de har dårlige erfaringer med politiet fra sitt opprinnelsesland.

Likevel er kunnskap om hvordan politiet kan identifisere ofre for menneskehandel og hvilke rettigheter dette gir dem viktig for at politiet skal kunne forebygge at ofrene blir menneskehandlet på nytt. Samtidig er det ikke nødvendigvis slik at dersom politiet klarer å identifisere ofrene at de er villige til å ta imot hjelpen.

4.4.3 Kunnskap om hvorfor ofre sier nei til hjelp

Ofre for menneskehandel har forskjellige bakgrunner som kan gjøre det vanskelig for dem å ta imot hjelp. «Det er tre utfordringer som skiller seg ut: tillitsbygging, faktorer som gjør at ofrene ikke kan ta imot og faktorer som gjør at de ikke vil ta imot hjelp» (Brunovskis 2007, s.230).

Det er flere grunner til at ofre for menneskehandel ikke tar kontakt med politiet. Som tidligere nevnt er frykten for voodoo forbannelsen sterk hos Nigerianske kvinner. Dette innebærer at politiets kulturelle kunnskap kan være viktig for å forstå at ofrene ikke ønsker å ta imot den hjelpen som blir fremlagt av politiet.

Mange kvinner kan føle skam over situasjonen de befinner seg i, de har en frykt for å bli utvist av landet eller en generell mistro til politiet (Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel, 2008).

Det kan også være vanskelig for kvinnene å tro at et tilbud om hjelp er reelt, ettersom det ikke nødvendigvis finnes slike tilbud i deres hjemland. Hvordan politiet legger frem tilbudet kan også være en av grunnene til at ofrene ikke vil ta imot tilbudet. at tilbudet kan fremstå som et lignende tilbud ofrene opprinnelig ble tilbudt da de ble menneskehandlet. Ofrene kan oppleve at informasjonen er svært vag, og at det ofte er vanskelig å forstå hva det faktisk innebærer (Brunovskis, 2007). Politiets kommunikasjon kan derfor være viktig for at ofrene vil ta imot hjelpen.

Ofre for menneskehandel som har opplevd den første kontakten med politiet i form av politiaksjoner eller dokumentkontroll, har forklart at dette oppleves skummelt og forvirrende. Dersom det første tilbudet ofrene blir tilbudt er konkret og rettet mot et spesifikt problem, gjør dette at ofrene får god tillit istedenfor løfter og beskrivelser (Brunovskis, 2007, s.231-233). På den andre siden kan det være vanskelig for politiet å gi ofrene et konkret tilbud, ved at politiet ikke har muligheter til å gi dem konkret hjelp, og samtidig ikke innehar kompetanse omkring hva ulike etater tilbyr av bistand.

Kunnskapen politiet har omkring hvorfor ofrene er skeptiske til å ta imot hjelpen som blir tilbudt, er viktig for at politiet skal kunne fremlegge et tilbud som ofrene forstår hva innebærer i tillegg til å sette i verk tiltak som gir ofrene grunn til å stole på politiet.

4.5 Lokalorientert politiarbeid

Et lokalt politi har vært et grunnprinsipp for norsk politi og betegnes som nærpolitimodellen (2011, s.183). Lokalorientert politiarbeid handler om å skape trygghet og forebygge kriminalitet gjennom å styrke samarbeidet mellom politiet og publikum. Lie (2011, s.191) peker på at politiet bør vektlegge dialog for å øke tryggheten. Et lokalsamfunn innebærer forskjellige grupper (Lie, 2011, s. 204), noe som kan innebære at ofrene for menneskehandel

inngår som en del av lokalsamfunnet og politiets dialog med dem kan bør vektlegges for å øke tryggheten og tillitten mellom politiet og ofrene.

4.5.1 Oppsøkende politiarbeid

Lie (2011, s.192) beskriver prosjektet «trygghet og tillit»⁴ hvor politiet i flere distrikter har startet for å skape en bedre relasjon med etniske minoritetsgrupper. Dette skapes blant annet ved oppsøkende politiarbeid. Ved at politiet oppsøker prostitusjonsmiljøer kan dette være med å styrke kontakten mellom befolkningsgrupper og politiet, samtidig som det kan gi politiet en sterkere kompetanse om minoritetsgrupper.

Jessen (2007, s.175) har beskrevet enkelte nasjonale tiltak som arbeiderpartiet ønsket å gjennomføre for å bekjempe prostitusjon. Et av tiltakene er å styrke den oppsøkende virksomheten i prostitusjonsmiljøene, for å avdekke om det foreligger straffbare forhold. På en slik måte kan politiet tilegne seg bedre kunnskap om prostitusjonsmiljøet og videreutvikle kunnskapen til å etterforske og forebygge menneskehandel. Det fremkommer i prosjektrapporten til Trondheim Kommune (Hooas, 2013) at politiet i Trondheim mener det en viktig oppgave å ha oversikt over prostitusjonsmarkedet for å forebygge overgrep mot de prostituerte og for å hindre utviklingen av organisert kriminalitet.

Politiet skal også foreta oppsøkende politiarbeid i lokalsamfunnet. Relasjonen mellom politiet og enkelte grupper er avhengig av at politiet tar kontakt med dem selv når det ikke har skjedd noe (Lie, 2011, s.191). Ved at politiet driver oppsøkende arbeid med prostituerte kan politiet arbeide med å skape oversikt over prostituerte. Dette kan medføre at politiet får kartlagt hvorvidt kvinnene er ofre for menneskehandel. På den andre siden er det likevel fare for at politiets kartlegging av kvinner som er ofre for menneskehandel medfører stigmatisering av ofrene. Skilbrei (2013, s.91) forklarer at politiets arbeid med å forebygge menneskehandel, medfører at spesielt utenlandske prostituerte blir underlagt en politikontroll. Dette kan innebære at kvinnene som ikke er ofre for menneskehandel blir overvåket i større grad enn nødvendig.

Da politiet i Oslo skulle sette verk en operasjon hvor hovedfokuset var å straffe bakmenn, var det i hovedsak kvinnene som ble stigmatisert (Erstad & Eriksen, 2007, s. 345). Derfor er politiets kontakt med det prostitusjonelle miljøet avhengig av at politiet opptrer saklig og respektfull overfor prostituerte.

⁴ Institusjonell tillitt innebærer tilliten publikum har til en aktør/gruppe slik som politiet (Lie, 2011).

Lie (2011, s. 233) har forklart at noen grupper i samfunnet kan ha hatt dårlige erfaringer med politiet, og dette gjør det vanskelig for dem å samarbeide med politiet. Som tidligere nevnt kan Nigerianske kvinner ha flere grunner til ikke å ville ha kontakt med politiet, noe som gjør at politiets kontakt med dem kan gjøre dem mindre trygge. På denne måten er det viktig at politiet har kunnskapen om hvorfor ofre takker nei til hjelp og er bevisst på dette når de foretar oppsøkende politiarbeid i prostitusjonsmiljøene.

4.5.2 Informasjonskampanjer for publikum

Det fremkommer av Lie (2011, s.232) at dersom publikum skal være med å bidra til å forebygge kriminalitet, kreves det at politiet bruker tid til å få publikum til å samarbeide. Dette innebærer også at politiet må forklare hva man ønsker og hvorfor man vil at publikum skal bidra. Det kan være flere faktorer som gjør dette vanskelig.

I Norads rapport om kartlegging av den internasjonale handelen av mennesker fremkommer det at informasjonskampanjer er et viktig verktøy for å forebygge at kvinner blir menneskehandlet fra sitt opprinnelsesland (Moen. H.M. & Wiik, C., 2009, s.23). Det er fremlagt i regjeringens handlingsplan, at et av de forebyggende tiltakene for politiet skal være informasjonsbaserte tiltak (Justis og politidepartementet, 2011). Dette kan innebære at politiet fremlegger informasjon til publikum, for at de skal forstå hva menneskehandel innebærer og hvordan publikum kan videreformidle informasjon til politiet ved mistanke om ofre for menneskehandel.

Tall fra regjeringens handlingsplan (Justis og politidepartementet, 2005, s.7) viser at norske menn ikke vil kjøpe seksuelle tjenester, dersom de vet at personen ikke selger frivillig eller er under 18 år. Politiet kan derfor sette i verk informasjonskampanjer for å oppdage/identifisere ofre for menneskehandel til publikum, som kan medføre at sex-kjøpere ikke kjøper seksuelle tjenester av ofre. På den andre siden er det i Norge ulovlig å kjøpe seksuelle tjenester jfr. Straffeloven § 202, 2.ledd (1902). Det kan derfor fremstå slik at politiet «legaliserer» kjøp av seksuelle tjenester ved at politiet til en viss grad «reklamerer» for kjøp av seksuelle tjenester som ikke selges av ofre for menneskehandel men av andre. Det fremstår derfor som viktig at politiet fremlegger holdningskampanjene på en etisk måte, hvor hovedfokuset er å gjenkjenne ofre for menneskehandel.

Samtidig fremkommer det i regjeringens handlingsplan (Justis og politidepartementet, 2005, s. 7) at slike holdningskampanjer fremlegges på nettsider for å endre personers holdninger til kjøp av seksuelle tjenester. Det er derfor viktig å identifisere hvorfor slike

holdningskampanjer lages og hvem de er ønsket rettet mot før politiet velger å sette i verk slike holdningskampanjer til publikum.

4.6 Lokalorientert samarbeid

4.6.1 Samarbeid mellom flere etater

«Politiet har et særlig ansvar for å danne et partnerskap med andre myndigheter og lokale aktører i det kriminalitetsforebyggende arbeidet» (Lie, 2011, s.236). Dette innebærer at politiet må skaffe seg samarbeidspartnere som de mener er nødvendige for å kunne forebygge menneskehandel på best mulig måte. Et slikt samarbeid kan betegnes som et SLT samarbeid (Samordning av lokale kriminalitetsforebyggende tiltak). SLT er en modell for hvordan et slikt samarbeid skal gjennomføres for å arbeide mot et felles mål mellom forskjellige lokale aktører, kommunen og politiet (Lie, 2011, s.236).

I Bergen har det vært opprettet et arbeidsprosjekt, EXIT-gruppen, (Bergen Kommune, 2013, 13.Februar). Dette er et tverretatlig operativt team hvor politiet samarbeider med flere etater for å identifisere ofrene og kunne forebygge fremtidig menneskehandel. I Trondheim (Hooas, 2013) har det vært fremlagt et prøveprosjekt hvor politiet har hatt en egen gruppe som har vært delaktige i hele prosessen. Det er flere etater som kan være med på å styrke politiets innsats mot menneskehandel, deriblant krisentre.

Krisentre er en mulighet for personer som er utsatt for vold, overgrep eller mishandling til å ta kontakt med noen de kan prate med, få informasjon om rettigheter eller få et sted å oppholde seg. Dette innebærer at ofre for menneskehandel kan besøke disse sentrene og politiet kan informere dem om sentrene. Etersom Krisesentrene er underlagt taushetsplikt jfr. Krisesenterlova § 5(2009), er det ikke nødvendigvis slik at politiet får den informasjon som er nødvendig for å kunne straffeforfølge og etterforske bakmenn. På denne måten kan det oppstå problem ved at politiet ønsker å få nødvendig informasjon omkring situasjonen som ofrene for menneskehandel har vært i, men at de nektes denne informasjonen fordi sentrene er underlagt taushetsplikten. Samtidig kan krisesentrene gi opplysninger til politiet for å forebygge når det er vesentlig fare for liv eller alvorlige skade jfr. Krisesenterlova (2009) § 5, siste ledd. Likevel må det foreligge en nærliggende fare (Myhrer, 2011, s.28), noe som kan tilsi at politiet ikke får nok informasjon som de trenger for å etterforske og straffeforfølge bakmenn.

Dersom krisesentrene ikke var underlagt taushetsplikt kunne politiet lettere ha skaffet seg nødvendig informasjon som kunne vært svært viktig for å etterforske menneskehandel. På den

andre siden er det mulig at ofrene føler det som betryggende at sentrene er underlagt taushetsplikten og dermed tørr å oppsøke dem.

På grunn av taushetsplikten er politiet avhengig av å få et samtykke fra ofrene, for at krisesentrene kan gi ut informasjon. Det er derfor viktig at politiet har kunnskap omkring nødvendigheten av å få et samtykke til fritak fra taushetsplikt (Myhrer, T-G, 2011). Samtidig kan politiets ønske om å få et samtykke av ofrene raskt ødelegge for kommunikasjonen, og skape mistillit for kvinnene. Det er derfor viktig at politiet legger frem ønske om samtykke på en betryggende måte. Dersom politiet har et tett samarbeid med krisesentre i distriktet kan dette være med på å bevisstgjøre politiet på hvilke tilbud som er mulig å tilby ofrene og dermed gjøre det lettere for politiet å videreformidle tilbudet.

En annen mulig samarbeidspartner for politiet er frelsesarmeen (Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel, 2011, s.11). Frelsesarmeen har et eget prosjekt som innebærer besøk til innsatte i fengsel, som det er fare for at kommer til å bli menneskehandlet ved utreise til hjemlandet sitt (Bråthen, 2012). Slike prosjekter gir dette muligheter for å forebygge at flere kvinner blir menneskehandlet når de har sonet ferdig straffen sin i Norge. Politiet kan derfor inkludere denne gruppen i et samarbeidsprosjekt og på den måten forebygge på flere arenaer. Samtidig kan de som er innsatt i fengsel ha et dårlig inntrykk av politiet, noe som medfører at de ikke ønsker å samarbeide med etater som har tilknytning til politiet. Likevel kan politiet samarbeide med dem, ved å dele informasjon omkring blant annet kulturelle aspekter.

Kripos har bidratt med råd og veiledning til politidistrikter som trenger bistand for etterforskning av menneskehandelsaker (Koordineringsenheten for menneskehandel, 2011). I påtaleinstruksen (1985) § 37-1 fremkommer det at kripos skal ha en egen enhet som arbeider mot organisert kriminalitet og som skal ha et riksdekkende ansvar for etterforskning, påtale og bistandsenhet for visse typer saker som er av alvorlig karakter. Dette innebærer at dersom politiet har mistanke til at noen er offer for menneskehandel, kan denne gruppen kontaktes for å bistå i etterforskningen og kunnskap om den organiserte kriminalitet. Det lokalorienterte politiarbeidet bør inkludere denne enheten som en del av det forebyggende arbeidet, for å inneha mest mulig kompetanse om problemet.

5. Avslutning

I denne oppgaven har jeg drøftet hvordan et lokalorientert politi kan arbeide kunnskapsbasert for å forebygge menneskehandel til prostitusjonsformål i Norge. Det er nødvendig at politiets egen evne til å inneha kunnskapen omkring identifiseringen av ofre, kulturen ofre kommer fra og hvorfor ofre ikke ønsker å motta den hjelpen politiet tilbyr. Denne kunnskapen kan politiet videreutvikle til å forebygge på operativt nivå. Politiets rolle i forebyggingen av menneskehandel retter seg også mot strafferettslig forfølgning og etterforskning. Likevel kan politiets samarbeid med slike etater være med å styrke kompetansen omkring menneskehandel og dermed gjøre det lettere for politiet å forebygge menneskehandel.

Politiets kunnskap om de forskjellige etatene og hvilke tilbud som ofrene tilbys, slik som muligheten for å søke om en refleksjonsperiode, som kan gi muligheter for ofre å komme ut av det kriminelle nettverket. Dette kan bidra til at ofre ønsker å stå frem som vitner i en rettsak og hindre dem i selv å bli menneskehandlere, noe som bidrar til å forebygge fremtidig menneskehandel. Holdningskampanjer er også et viktig tiltak politiet kan sette i verk for å forebygge menneskehandel. Samtidig er det viktig at politiet vurderer hvordan kampanjen skal gjennomføres og er forsiktig med å definere enkelte grupper som ofre for menneskehandel.

Politiets kunnskap gir dem best mulig utgangspunkt for å forebygge menneskehandel. Siden menneskehandel er et nyere fenomen i samfunnet, hvor kriminalitetsbildet endres kontinuerlig må politiet etterstrebe og tilegne seg kunnskap i tråd med endringene. At Politihøgskolen inkluderer menneskehandel som en del av undervisningen er et viktig steg i den kunnskapsbaserte retningen for å forebygge menneskehandel.

Politiets kan ikke bare arbeide ut ifra en enkelt forebyggingsmodell for å forebygge menneskehandel. Det er derfor viktig at politiet benytter seg av forskjellige forebyggingsmodeller for å skape en forebyggingsstrategi som er passende for å forebygge menneskehandel. Selv om menneskehandel anses som en av de største ulovlige industriene i verden (Cwikel & Hoban, 2013, s.443), bør det likevel være et overordnet mål for politiet å forebygge at mennesker blir behandlet som en vare som selges for penger.

6.1 Litteraturliste

6.1 Bøker.

- Bjerknes og Johansen (2010), *Rapport og etterforskningsmetoder*, Bergen: Fagbokforlaget
- Brunovskis, A (2007), *Når ofre for menneskehandel sier nei til hjelp*, I L. Jessen (Red), *Det ideelle offer – Andre tekster om prostitusjon* (s.223-244), [Oslo]: Klororitt Forlag
- Carling, J. (2005) *Fra Nigeria til Europa, Innvandring, menneskesmugling og menneskehandel*, International Peace research Institute, Oslo: PRIO
- Christie, N. (2007), *Om å gjenerobre retten til deltakelse*, I L. Jessen (Red) *Det ideelle offer – Andre tekster om prostitusjon* (s.155-185), [Oslo]: Klororitt Forlag
- Dalland, O. (2007), *Metode og oppgaveskriving for studenter*, (Vol. 4.utgave) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag As
- Doezema, J. (2007), *Hvem skal velge? Tvang, samtykke og FN-protokollen mot menneskehandel*, i L. Jessen (Red), *Det ideelle offer – Andre tekster om prostitusjon* (s.209-222), [Oslo]: Klororitt Forlag
- Erstad, I. & Eriksen, T.H (2007), *Prostitusjon som transnasjonal prosess*, I L.Jessen (Red), *Det ideelle offer – Andre tekster om prostitusjon* (s.333-350), [Oslo]: Klororitt Forlag
- Lie, E. M. (2011). *I forkant* (Vol. 1.utgave). Oslo: Gyldendal Norsk Forlag
- Jessen, L. (Red), *Det ideelle offer – Andre tekster om prostitusjon* (s.187-208), [Oslo]: Klororitt Forlag
- Kippe, Harald & Seiertsen, Asmund, (2010) *Spesiell strafferett og spesiallover*,(2.utgave), Høvik:Vett og Viten AS,(s.196-199)
- Myhrer, T-G (2011), *Vern eller hinder? Tuashetsplikten i det kriminalitetsforebyggende samarbeidet mellom etatene*. Oslo: Politihøgskolen, Upublisert
- Polyakova, I. (2007), *En hallik er ikke bare en hallik*, i L. Jessen (Red), *Det ideelle offer – Andre tekster om prostitusjon* (s.295-331). [Oslo]: Klororitt Forlag
- Skilbrei, M. (2007) *Prostitusjon i tid og rom – Hvordan ble strøket til?*, I L. Jessen (Red), *Det ideelle offer – Andre tekster om prostitusjon* (s.187-208), [Oslo]: Klororitt Forlag

Skilbrei, M. (2013) *Transnasjonal prostitusjon i brytningen mellom kriminalitetsbekjempelse og innvandringskontroll*, I N.B. Johansen, T.Ugelvik & K.F.Aas (Red), *Krimmigasjon? Den nye kontrollen av de fremmede*, Oslo: Universitetsforlaget (s.86-99)

Sætre, M., *Grenseoverskridende kjønnshandel i Oslo – Prosjektrapport*, 1.Strategisk analyse 20/2000. Oslo politidistrikt: etterretningsseksjonen.

6.2 Internett kilder

Bergen Kommune (2013, 11. Februar) *Beskyttelse og bistand i forbindelse med vold (Krisesentre)*, hentet fra: <https://www.bergen.kommune.no/tjenestetilbud/barn-og-familie/barnevern-og-familievern/overgrep/beskyttelse-og-bistand-i-forbindelse-med-vold-krisesenter>, lest 06.05.14

Bergen Kommune (2013, 13. Februar) *Tverretatlig Operativt team mot menneskehandel*, Hentet fra: <https://www.bergen.kommune.no/tjenestetilbud/innvandring-og-integrering/innvandring-og-innreise/flyktninger-og-beskyttelse/tverretatlig-operativt-team-mot-menneskehandel>, lest 18.04.14

Borge, E. (2013), *Den organiserte kriminaliteten - trender og utfordringer 2013-2014*, Hentet fra: https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/kripos/Vedlegg_2014.pdf

Bråthen, B.R (2012), *Årsmelding 2012: Frelsesarmeens fengselsarbeid*, Hentet fra: http://www.frelsesarmeen.no/filestore/PDFer/rsmeldinger_velferd_og_utvikling/PDFframari.pdf

Cwikel & Hoban, (2005), gjengitt av Sinnes, A., *Psykologi tidsskriftet* (2013), hentet fra: <http://www.psykologtidsskriftet.no/pdf/2013/443-450.pdf>, lest 07.05.14

Hansen F. & Solend, P. (2007, 15.Mai) *Ti siktet i «Operasjon gatejente*, Hentet fra: <http://www.dagbladet.no/nyheter/2007/05/15/500695.html>, lest 24.04.14

Hattrem, E. & Thorenfeldt, G. (2014, 29.April) - *Hvorfor blir så få tiltalt og dømt for menneskehandel?* Hentet fra: http://www.dagbladet.no/2014/04/28/nyheter/menneskehandel/sosial_dumping/tvangsarbeid/3017100/ , lest 06.05.14

Hoas, B. (2013) *Menneskehandel og prostitusjon, Prosjektrapport Januar 2009-April 2013*, hentet fra: <file:///C:/Users/user/Documents/Menneskehandel.pdf>

Haugen, I. & Neumann, R. (2014, 14. Mars), *Mener Norge svikter trafficking-ofrene*, Hentet fra: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10138057>, lest 24.03.14

Justis og politidepartementet (2005), *Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2005-2008*, Hentet fra: http://www.regjeringen.no/upload/JD/Vedlegg/Handlingsplaner/handlingsplan_mot_menneskehandel.pdf

Justis og politidepartementet (2006), *Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2006-2009*, Hentet fra: http://www.regjeringen.no/upload/JD/Vedlegg/Stopp_menneskehandelen.pdf

Justis og politidepartementet, (2010) *Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel 2011-2014*, Hentet fra: http://www.regjeringen.no/upload/JD/Vedlegg/Handlingsplaner/Handlingsplan_mot_menneskehandel_2011-2014.pdf,

Justis og politidepartementet, *Meld. St. 7 (2010–2011), Kampen mot organisert kriminaliteten felles innsats*, <http://www.regjeringen.no/pages/14758927/PDFS/STM201020110007000DDDPDFS.pdf> ,

Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (2008), *Menneskehandel: utnyttelse i prostitusjon og andre seksuelle formål*, Hentet fra: https://www.politi.no/vedlegg/rapport/Vedlegg_39.pdf,

Koordineringsenhet for ofre for menneskehandel (2011), *Rapport fra koordineringsenheten for ofre for menneskehandel*, Hentet fra: https://www.politi.no/vedlegg/lokale_vedlegg/politidirektoratet/Vedlegg_1407.pdf,

Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (U.Å), *Til deg som har fått innvilget refleksjonsperiode*, hentet fra: https://www.politi.no/vedlegg/rapport/Vedlegg_397.pdf

Krokfjord, T. (2014, 24. April), *Mafiaen presser de prostituertes familier og frakter millioner av kroner ut av Norge*, Hentet fra: <http://www.dagbladet.no/2014/03/21/nyheter/nigeria/menneskehandel/innenriks/prostitusjon/32427702/>, Lest. 28.04.14

Lindberg, P. (2014, 22. Mars) *Stolte av innsatsen mot menneskehandel*,
<http://www.bt.no/nyheter/lokalt/Stolte-av-innsatsen-mot-menneskehandel-3083891.html#.UzVSHf15MII>, lest 24.04.14

Moen, H.M. Wiik, C. (2008), Norad rapport 2a/2009, *Utrygg trafikk: Kartlegging av internasjonale trender innenfor menneskehandel*, hentet fra:
<file:///C:/Users/user/Documents/Utrygg%20trafikk.%20Kartlegging%20av%20internasjonale%20trender%20innen%20menneskehandel.pdf>

Nygard-Sture, T.(2009,05.November), *Truer jenter med voodoo*, Hentet fra:
<http://www.bt.no/nyheter/lokalt/Truer-jenter-med-voodoo-1937645.html>, lest 25.04.14

Norsk Høyesterett, (2014), «*HR-2014-471-A - Rt-2014-211*», Hentet fra:
<http://lovdata.no/dokument/HRSTR/avgjorelse/hr-2014-471-a?q=prostitusjon>

Oslo Politidistrikt (2007, 2.November) «*Operasjon husløs*» - *politiinnsats rettet mot Oslos utleiere*, Hentet fra: https://www.politi.no/oslo/aktuelt/nyhetsarkiv/2007_11/Nyhet_4474.xml,
24.04.14

Raymond J. oversatt av Johansen, J.(U.Å) *En veiledning til den nye FN-protokollen mot menneskehandel*, Hentet fra:
http://www.krisesenter.com/internasjonalt/pdf/fn_protokollen_03.pdf

Riksadvokatens rundskriv (2013, 27.Mars) *Mål og prioriteringer for saksbehandlingen i 2013-statsadvokatene og politiet* (Rundskriv nr.1/2013), Hentet fra:
<http://www.riksadvokaten.no/filestore/Dokumenter/2013/Rundskrivnr1for2013-Mlogpriforstraffesaksbehandlingen.pdf>

Stokke, O.(2012, 25.Juni) *Økende prostitusjon tross sexkjøpforbud*, Hentet fra:
http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Okende-prostitusjon-tross-sexkjopforbud-6878934.html#.UzBI-_15MII, lest 24.03.14

Utlendingsdepartementet (2013) Rundskriv RS- 2013-014, *Oppholdstillatelse for utlendinger som antas å være utsatt for menneskehandel (refleksjonsperiode mv.)*, Hentet fra:
<http://www.udiregelverk.no/no/rettskilder/udi-rundskriv/rs-2013-014/>

6.3 Lover

Krisenseterlova, (2009), *Lov om det kommunale krisesentertilbod*, LOV-2009-06-19-44,

hentet fra: <http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2009-06-19-44>, 11.05.14

Politi-loven (1995), *Lov om politiet av 08.04.1995*, hentet fra:

<http://lovdata.no/dokument/NL/lov/1995-08-04-53>, 17.04.14

Påtaleinstruksen (1985) *Forskrift om ordning av påtalemyndigheten av 28.juni 1985 nr. 1679*,

hentet fra: [http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1985-06-28-1679/KAPITTEL_6-](http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1985-06-28-1679/KAPITTEL_6-3?q=p%C3%A5taleinstruksen#KAPITTEL_6-3)

[3?q=p%C3%A5taleinstruksen#KAPITTEL_6-3](http://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1985-06-28-1679/KAPITTEL_6-3?q=p%C3%A5taleinstruksen#KAPITTEL_6-3)

Straffeloven (1902) *Alminnelige borgers straffelov av 22. mai 1902 nr. 5*, hentet fra:

http://lovdata.no/dokument/NL/lov/1902-05-22-10/KAPITTEL_2-12#KAPITTEL_2-12

6.4 Selvvalgt pensum

Jessen, L.(Red.) (2007), *Det ideelle offer; Andre tekster om prostitusjon*, Kloroittforlag (350 sider)

Johansen, N. Ugelvik, T. & Aas, K. (Red), (2013), *Krimmigasjon? Den nye kontrollen av de fremmede*, Oslo: Universitetsforlaget (277 Sider)

Lier, S. M (2013), *Mafia i Norge; det nye kriminelle landskapet*, Oslo: Kagge forlag (s.120-141)

Ohlsvik, E. (2013) *Vitenskapsteori for politiet*, (1. utgave) Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, (156 sider)